

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10/40 K, za pol leta 5/20 K, za četrt leta 2/60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne pravice. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inšerali. Enostopna polt-vratila (širina 83 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

39. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 16. maja 1908

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inšerate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg številka 8/1.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 3 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Delavska tiskovna družba.

Ljubljansko deželno sodišče je vpisalo »Delavsko tiskovno družbo, zadrugo z omejenim poroštvom«, v zadrugni register. S tem je nova družba dobila pravico za javno delovanje in jugoslovanska socialno-demokratska stranka je s tem storila velevažen korak naprej. Od naših organizacij in od sodrugov je odvisno, da se sedaj pojavijo tisti uspehi, ki jih je pričakovati od tiskovne družbe.

Vsak socialist, ki je zasledoval razvoj naše stranke, je obžaloval, da v kljub lepemu napredku, ki se ne da utajiti, vendar ne dosežemo enakih uspehov, kakor bratske stranke drugih narodov. Toda z akademičnim obžalovanjem se ne popravi položaj. Poznati je treba vzroke, če se hoče žeti uspehe. Kajti delo je le tedaj lahko plodonosno, če je primerno razmeram.

Položaj naše stranke je bil od vsega začetka pri Slovencih težavnejši, nego pri drugih narodih, ker so bili pogoji za resno politično delo pomanjkljivi. Nočemo govoriti o pretežno agrarnem značaju in o zaostalosti industrije po slovenskih deželah. Buržoazija ima v tem oziru velike grehe, ki se masčujejo tudi nad njo. Vsak moderni narod potrebuje industrije, ako noče zaostati za drugimi, a tega ni nikdar razumelo naše meščanstvo. Patriotično je vedno tarnalo, če je prišel tujec in ustanovil tvornico v deželi, ki naravnost mika industrijsko podjetništvo, a s svojim denarjem je znalo vedno le v hranilnici in kvečjemu nekoliko v trgovini spekulirati. Da se v takih razmerah delavstvo ne more tako razvijati, kakor v industrialnih deželah, je lahko umevno.

Toda samo pomanjkanje industrije ne more trajno ovirati razvoja socialne demokracije; nepobitno je, da je slovenski narod pretežno proletarskega značaja in sicer sta po naših razmerah zlasti dva sloja poklicana, da se prej ali slej pridružita socialni demokraciji. Kmetijstvo je po naših deželah večinoma malo. Bogate posestnike se skoraj na prstih sešteje, ogromna večina kmetov pa mora delati s svojimi rokami in si tako z lastnim delom zaslužiti vsakdanji kruh, včasih še težje, kakor industrialni delavec. Pa tudi velik del naše inteligence živi v popolnoma proletarskih razmerah, mora podajati svojo delavno moč, sprejemati odškodnino po volji delodajalca in kupovati svoje potrebščine od kapitalističnega podjetništva. Misel, da socialna demokracija na Slovenskem nikdar ne bi mogla doseči večine, je torej povsem neopravičena.

Toda največja zapreka za razvoj jugoslovanske socialno-demokratske stranke je bila doslej ta, da naše meščanstvo ni izvršilo tistega izobraževalnega dela med ljudstvom, s katerim se lahko pobahajo

buržoazije drugih narodov. In naša stranka je pripravljena, da sama izvrši, kar bi bili morali že davno storiti srečnejši sloji.

Za izobrazbo in za agitacijo je bila tiskovna družba, ki se je sedaj ustanovila, krvava potreba. Med naše ljudstvo morajo priti knjige in časopisi, potem se bo položaj kmalu izpremenil. Kajti za socializem je treba zavednega in vedočega ljudstva.

Nobeno sredstvo ni v ta namen tako primerno, kakor tisk. Naša ustmena agitacija, politična in izobraževalna, je težka, ker nam primanjkuje agitatoričnih moči na vseh koncih in krajih. Čimbolje se razvija stranka, tembolj se čuti to pomanjkanje. Ko se ustanovi kakšna nova organizacija, je prvo vprašanje: Odkod bomo dobili govornikov in predavateljev?

To težavo ima olajšati tisk. Kamor en govornik ne more dospeti, tja pride lahko tisoč ali dvasoč knjig. A tiskana beseda je še zaraditega važna, ker govornik pride in odide, knjiga pa ostane. Kolikokrat smo opazovali na naših shodih nepopisno navdušenje; teden, štirinajst dni se je govorilo v kakšnem kraju samo o shodu, ki je bil v nedeljo. A potem se je navdušenje poleglo, besede so se pozabile in ko je prišel klerikalec s peklom in s hudičem, je igraje ubijal pogum ljudstva. Toda knjiga ostane v hiši. Kdor jo je danes čital, jo v štirinajstih dneh lahko drugič prečita in v par mesecih tretjič. Če kakšne reči ne razume, gre s knjigo k bolj poučenemu sodrugu, ki mu razloži težavnejša mesta.

Knjiga in časopis ustvarjata lahko čudeže. Ta velevažna sredstva si mora torej zagotoviti socialno-demokratska stranka.

To ni novo spoznanje. Od začetka je bila naša želja, povzdigniti časopisje in marsikaj se je poskušalo, da se doseže ta namen. A bila je to velika težava. Stranka je siromašna, naši nasprotniki so pa bogati. Za klerikalce je malenkost, izdajati dnevnik, celo vrsto tedenskih in drugih časopisov ter poneumnejevalne knjižice. Če se ne izplačajo, se že najde denar za stroške. Ali socialno-demokratskega tiska ne podpira nihče. Stranka revežev nima niti kapitala, da bi mogla izdajati tiskopise, ki se s časom gotovo izplačajo. In tako vsa leta nismo mogli izpremeniti svojih želja v živo resnico.

Sedaj se je končno našla pot za uresničenje srčnih želja cele stranke. Ustanovitev tiskovne družbe je sredstvo, ki nam lahko povzdigne vse naše tiskopisje bolj, nego se je razvilo vsa dosedanja leta. Tudi najsmelejše želje niso več same prazne želje, ko začne delovati nova zadruga. Dnevnik, časopisi za različne potrebe, poučne in zabavne knjige lahko izidejo iz »Delavske tiskovne družbe«, ako se je oklenejo vsi, ki resnično žele, da se razvije naš tisk in z njim naša stranka.

Družba je ustanovljena na taki podlagi, da ji lahko pristopi vsak delavec. Ne z visokimi deleži, temveč z mnogimi člani hoče zadruga doseči svoj namen. Delež znaša 25 kron, a vplača se lahko v obrokih po krono na mesec. To je torej z ozirom na visoki smoter razmeroma mala žrtva, ki pa še izgubi značaj žrtve, ker je podlaga družbe vseskozi solidna, popolnoma odgovarjajoča predpisom združnega zakona in niso deleži darovani, temveč ostanejo last članov, ki imajo vse pravice v zmislu pravil.

Treba je le, da ne ostane nova družba na papirju, ampak da dobi čimprej tako glavnico, s katero je mogoče delati v večjem sloju. To je odvisno od delavstva. Registriranju pravil mora sle-

diti pridno vpisovanje članov. Vsak delavec na Slovenskem naj smatra za svojo dolžnost, nele da postane sam član nove zadruge, ampak da ji pridobi v svojem krogu čimveč drugih članov. Ako se to izvrši, se kmalu razvije naš tisk tako, da ne bomo morali vedno zastopati za svojimi nasprotniki, temveč da jih lahko dosežemo in prekosimo. Z dosedanjimi vpisi je položen temelj. Naši delavci naj ga razširijo in dvignila se bo na njem stavba, da bodo lahko ponosni nanjo.

Sodrug, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago vaše glasilo. . . Agitujte „Rdeči Prapor“! Povsod za

Vseučilišča.

Vseučiliški dijaki, ki so nameravali zaradi Wahrmondove afere stopiti v stavko, so to misel opustili v zadnji uri vsled prizadevanja profesorjev, ki so izjavili, da bi tudi sami nastopili z vso odločnostjo, ako bi kakšna moč izvan vseučilišča posegla v akademično svobodo. Senat dunajskega vseučilišča je objavil na črni deski sledečo izjavo:

«Akademični senat je na današnji seji sklenil, odločno varovati dijake pred stavko in demonstracijami. Za tako dalekosežne korake ni predpogojev, ker gospod profesor Wahrmond ni bil kaznovan zaradi njegovega političnega ali verskega prepričanja in zaradi izjave svojega prepričanja.

Akademični senat daje dijaštvu svečano zagotovilo, da bi bili senat in profesorji prvi, ki bi nastopili v obrambo, ako bi kakšna izven vseučilišča stoječa moč ovirala kakšnega profesorja v poučevanju zaradi njegovega verskega, znanstvenega ali političnega prepričanja.»

Podobno so se razvile stvari tudi na drugih vseučiliščih. V Inomostu je rektor Scala, ki je zopet nastopil svoje mesto, izjavil, da se s sistiranjem Wahrmondovih predavanj ni hotelo kaznovati Wahrmonda, ampak da so se predavanja ustavila samo iz strahu pred nemiri. Vsled teh izjav so torej dijaki sklenili, da ne vstopijo v stavko.

To bi bilo vse lepo, če ne bi ostala pri vsem tem nekatera vprašanja še nerešena. Akademični senati hočejo vstati v bran, če bi kakšna moč izven vseučilišča ovirala vseučiliško svobodo. Če se ne misli po ovinkih, se mora v tej izjavi opaziti nekoliko preveč miroljubnosti. Resnica je, da je hotela juridična fakulteta inomostskega vseučilišča preprečiti Wahrmondova predavanja in nikakor se ne more dvomiti, da je bil prvi povod za to v Wahrmondovi brošuri. Svoboda poučevanja je bila torej že napadena zaradi verskega prepričanja profesorja Wahrmonda. Če pravi inomostski rektor, da se je to zgodilo le zategatelj, ker se je bilo bati klerikalnih rabuk, ne more vendar nihče utajiti, da so hoteli klerikalci razgrajati zaradi Wahrmondovega verskega prepričanja. Drugo je vprašanje, ali je storila fakulteta ta korak iz lastne strahopetnosti, ali pa je dobila migljaj z Dunaja. Svoboda poučevanja je prišla na vsak način v nevarnost. Če ne bi bili dijaki radikalno nastopili, se je bati, da bi bilo res sistiranje predavanj sledilo penzioniranju Wahrmonda, tembolj ker je politični liberalizem molčal kakor polit pes.

V interesu dijakov je seveda z zadovoljstvom sprejeti, da ni prišlo do stavke, valed katere bi bili

dijaki gotovo trpeli veliko škodo. Ali resitev cele zadeve je tako mlačna, da je človek, ki mu svoboda znanosti ni prazna fraza, ne more biti od srca vesel. Zadosčenja ni dobil ne profesor Wahn-mund, ne prostost pouka, klerikalno izzivanje pa tudi ni dobilo tistega odgovora, ki ga je vsekakor zaslužilo.

Sedaj bodo klerikalci gotovo nekaj časa molčali, kajti navadno znajo biti previdni. S tem bo liberalizem seveda zadovoljen, kajti ta zanikrna struja ne želi nič drugega, kakor da se jo pusti pri miru. Toda prav v tem je nevarnost. Klerikalizmu se tudi tedaj ne sme zaupati, kadar molči. V liberalizmu, kakršen je sedaj, pa tudi ni najmanjšega jamstva, da se bo v bodočnosti uspešno upiral klerikalnim napadom. Še od dijakov, ki so sedaj radikalni, ni upati poguma za bodočnost. Saj so bili sedanji liberalni hofrati tudi nekdanj korenjaki; a kadar dobé buržoazni sinčki dostojanstva in službe, izpuhti njih radikalizem kakor kafa in zmernost postane njih prva čednost.

Edina zanesljiva bojovnica zoper klerikalizem je in ostane socialna demokracija, ker je delavska stranka. Delavstvo živi v razmerah, ki ga silijo, da poostruje boj od dne do dne in vé, da bi bila vsaka medena zmernost njegov pogin. Delavca ne čakajo visoke državne službe, ki zahtevajo »dostojanstvene« nastope, in zato je proletariat edini element, ki gotovo ne zvedeni. Buržoazija sicer radi včasih kaže, da so vseučilišča njena stvar. Toda čeprav so visoke šole v sedanji družbi delavskemu sloju večinoma zaprte, je vendar delavstvu znano, da pride njegovo učilišče, ljudska šola, v največjo nevarnost, ako pade svoboda znanosti na visokih šolah. Meščanski poslanci so molčali, ko so se v Inomostu godile reči, zaradi katerih bi imel liberalizem dovolj povoda, da bi strmoglavil celo klerikalno ministrstvo, a socialni demokratje so interpelirali učnega ministra, kaj je z dogodki na inomostskem vseučilišču. Ako bi imela socialna demokracija že številno toliko moči v državnem zboru, kolikor jo ima meščanski liberalizem, tedaj bi bili taki atentati na znanstveno in učno svobodo, kakršni so se vršili v Inomostu, sploh nemogoči. Vprašanje je le, kdaj se bodo iz teh dejstev kaj naučili, oni, ki se imenujejo liberalce le zato, ker še resnično verujejo v svobodomiselnost načela.

Politični odsevi.

Domobranski zakon, s katerim se zviša število novincev za deželno brambo približno za 5000, je bil v sredo za dvetretjinsko večino razglašen nujnim. 280 poslancev je glasovalo za nujnost, 136 proti. Položaj je bil za vladno skrajno nevaren; če bi bila le še dva poslanca glasovala proti, bi bila nujnost odklonjena in vlada bi bila dobila že davno zasluženega nezaupnico. Razume se, da so socialni demokratje glasovali proti nujnosti; njim so se pridružili Rusini, nemški in češki radikalci, zionisti, trije dunajski nemški demokratje in dva Mladočeha. Slovenci so se seveda zopet proslavili. Za nujnost so glasovali klerikalci Demšar, Gostinčar, Gregorčič, Hočevar, Jaklič, Krek, Pogačnik, Povše, Šuklje, Zitnik. Liberalci in štajerski klerikalci se niso udeležili glasovanja in so tako indirektno pomagali vladi. Člana jugoslovanskega kluba Perić in Vuković sta celo glasovala za nujnost. Če bi bila vsaj zapustila zbornico, bi bila nujnost padla. Ampak kdo bi dal Slovence in dalmatinskim Hrvatim toliko poguma, da bi odločno nastopili proti vladi?

Beckova vlada ima čudno navado, postavljati se na stališče, da ona kaj daje državnemu zboru, odnosno prebivalstvu. V razpravi o domobranskem zakonu je pripovedoval brambovski minister Georgi, kakšne koncesije da daje vlada in vojna uprava za domobranski zakon s tem, da hoče vpeljati dopuste ob času žetve in podpore za druge vzpeljate. Meščanskim poslancem pa še ne pride na misel, povedati vladi, da je to velikanska prevzetnost. Podpore za rezerviste postanejo vendar zakon, če glasuje večina državnega zbora zanje, ne pa, če jih dovolita Beck in Georgi. Tako slaboten je postal meščanski parlamentarizem, da smatra ministre za komandante, sebe pa za pohlevnega služabnika, ko bi vendar vlada morala biti edino izvrševalka volje gospodarja parlamenta. Seveda je v takih razmerah vlada lahko ošabna.

Proračunski odsek je končal razpravo o proračunu in je imel v sredo posvetovanje o naknadnem kreditu za Geßmannovo ministrstvo. Poslanec dr. Adler je izjavil, da mora biti sedanji delokrog tega ministrstva samo provizoričen ter je predložil resolucijo, ki zahteva 1. da se loči vse rudništvo od ministrstva za javna dela in se združi s trgovskim ministrstvom, 2. da ostane obrtni pouk in izobrazba pri učnem ministrstvu. Minister Geßmann se je pritoževal, da njegovo ministrstvo

ni tako sestavljeno, kakor je sam hotel, in je dejal, da so socialni demokratje krivi tega. To mu delavstvo že verjame, pa je tudi zadovoljno, da se je socialnim demokratom posrečilo, prekrizati vsaj nekatere njegove načrte. Noben organiziran delavec si ne želi priti pod Geßmannovo komando.

Zaradi razprave proti Sičinskemu in njegovi materi so zagovorniki vložili prošnjo, naj se za ta proces določi kako sodišče izven Galicije, ker porotniki na Galiskem ne bi mogli popolnoma nepristransko soditi.

Ogrski državni zbor je sprejel načrt, da se podaljšajo seje za proračunsko razpravo na osem ur.

Polonyjeva afera še ni končana. Ker so Polonijevi pristali v državnem zboru in v občinskem svetu poskusili, prikazati obsodbo Lengyela za veliko zmaga Polonyja, ga Lengyel v svojem časopisu hudo napada in trdi, zlasti da je Polonyi imel zveze z lastniki bordelov, da je podpiral trgovino z dekleti, da se je udeležil neke tatvine, da je za denar kot poslanec in občinski svetnik podpiral privatne interese i. t. d. Malenkosti pač niso, kar očita Lengyel bivšemu justičnemu ministru.

Madžarske politične stranke so v Evropi dolgo veljale za nekaj zgled političnih organizacij. Odkar so prišli Košutovci h koritu, se kaže vse jasnejše, da ne poznajo te slavne stranke skoraj nobenega načela, ampak merodajna jim je edino želja za močjo. Sedaj se razglasa, da sta se Košutova in nekdanja liberalna, sedaj »ustavna« stranka združili. Vedeti se mora, da ni mogoče misliti hujšega nasprotja, nego je bilo med tema dvema strankama, dokler so vladali liberalci. Sedaj so vsa nasprotja izpuhtela, nekdanji sovražniki izdelajo enostavno nov program, ki ni ne stari liberalni, ne stari Košutovski program in vse je dobro. Prejšnja ljudska stranka se pa prelevi v krščansko-socialno, pa bo tudi dobro.

Iz »Poljskega kola« je izstopil poslanec dr. Stanislaw Bialy in pristopil »Poljski ljudski stranki«.

O spremembah na Hrvaškem objavlja safa-jevski »Hrvatski Dnevnik« precej fantastično poročilo, ki pravi, da so dnevi Raucherovemu banstvu šteti. Na njegovo mesto pride grof Rudolf Norman ali grof Miroslav Kulmer. Eden ali drugi sprejme bansko čast pod pogojem, da pretrga zveze s srbsko samostalno stranko in s Supilom (!), ki da so preveč kompromitirani. Istodobno pojde v pokoj minister Josipovič, na čegar mesto stopi baron Pavel Rauch (?).

Proč z brezpravnostjo!

Za enake dolžnosti enake pravice!

Ljudstvo zahteva tudi za deželni zbor splošno in enako, tajno in direktno volilno pravico!

Če je zrelo za državni zbor, je zrelo tudi za deželni zbor!

Dopisi.

Glince. (Čudna skrb božjega namestnika.) Odkar so se začeli zidarji po Ljubljani in okolici resno oprijemati organizacije, se marsikaj izpreminja pri stavbah. Organizacija namreč ne skrbi le za to, da bi se zboljšale gnotne razmere delavcev, ampak vpliva tudi na vzgojo in izobrazbo zidarjev ter gleda na to, da izginejo razne nemarnosti, ki so se vkoreninile v stroki ter spravljajo zidarje na slab glas, obenem pa škodujejo njim in delodajalcem. V tem stremljenju pa naleti organizacija včas na čudne ovire. Gotovo je težko umevno, če stopi takemu prizadevanju na pot — božji namestnik. A zgodi se tudi to. Pri gradbi glinške cerkve je vposlena neka ženska, s slabimi navadami, na katere se je prej pogostoma lahko naletelo. Rada je med delom postajala in iskala mične zabave z moškimi zidarji. Zgodilo se je pa enkrat, da je naletela na napačno dvojico. Zidarja, pri katerih je poskušala svojo srečo, se nista marala pomenkovati in sta ji rekla, naj gre svojo pot. Ženske se pa to ni prijel in silila je vanje še dalje. Končno jo je eden delavcev spodil. Tedaj jo je ona ubrala k župniku, nekemu frančiskanu, za tožiti zidarja. Ni nam bilo doslej znano, da bi imeli duhovniki opravljati službo na stavbiščih. A naš fajmošter ima drugačne pojme. Ko je zvedel od maltarice, kaj jo je zadelo in še veliko več, je prijadral na stavbo, kjer je začel takoj obsipovati zidarja s psokami, o katerih človek ne bi verjel, da morejo sploh priti iz duhovniških ust. Tega su-

rovega zmerjanja je bilo končno preveč nekemu tovarišu, ki je poučil župnika, da tako vedenje ni dostojno obleke duševnega pastirja. Ali vsaka beseda je bila zaman. Duhovnik je zmerjal dalje in sedaj se je spravil še nad drugega zidarja, ki je bil župnik organizacije in je imel paziti na to, da se ne godi nič nespodobnega med delom. Frančiskanu ni bilo dovolj, da je brez vzroka in tudi prav brez dostojanstva ozmerjal delavca, temveč napotil se je še k stavbeniku gospodu Treolu in je zahteval, naj takoj spodi z dela omenjena delavca. Tudi če bi bila zidarja kaj kriva, bi bilo to ravnanje čudno za človeka, ki ima po svojem poklicu učiti usmiljenje. Tembolj čudno je bilo, ker nista bila delavca zakrivila ničesar. Bili bi pa pričakovali, da bi se vsaj gospod Viljem Treo spomnil na svoje dolžnosti. Najmanj, kar bi smeli zahtevati, bi bilo pač to, da bi se temeljito informiral o zadevi, preden kaj stori. Moral bi pa tudi vedeti, da je postava zanj prav tako veljavna, kakor za vsakega delavca in da se ne more nikogar od-sloviti brez odpovedi, ako niso za to tehtni zakoni vzroki. Ta slučaj je silno razburil zidarje, ki prav težko razumejo, odkod prihaja nenavadno zanimanje frančiskanskega gospoda za žensko, katera mu pravzaprav ni nič mar. Zidarji zahtevajo, da se ne pusti tega slučaja pri miru, ker nočejo biti v nevarnosti, da izgube svoje delo, če opravljajo svojo dolžnost. Gospodje, ki neprenehoma kriče, da vera peša, naj bi pa razumeli, da res ne bi bilo nič čudnega v takih razmerah, če bi temeljito opešala. Gospod Bonaventura v Ljubljani, ki neprenehoma piše pastirske liste za ljudstvo, naj bi pa enkrat napisal kaj za svoje »božje namestnike«, da bi se vedli tako, kakor se spodobi, ne pa tako, kakor frančiskanski gospod na Glincah.

Društvene vesti.

V nedeljo, 17. t. m., ob 7. uri zvečer priredi »Delavsko izobraževalno, podporno in pravovarstveno društvo« v Logatcu predavanje o »socialnem pomenu katoliške cerkve v sedanjem družabnem redu«; predava jurist Lotrič.

Socialni pregled.

Pri kranjski stavbluski družbi v Ljubljani je, kakor znano, že nekaj časa stavka, v katero so bili mizarji naravnost pognani od tvrdoke. Ker se se našlo nekoliko stavkokazov, je naravno, da so delavci zelo razburjeni, kajti med poštenimi delavci si je pač težko misliti bolj nečastnega dela, kakor je krumirstvo. Vedno se je smatralo izdajstvo za podlost, a delavec, ki kazi stavko, je izdajalec. Krumir se nikoli ni užival spoštovanja med zavrednimi delavci. Čudno, da tega ne razumejo zastopniki buržoazije, ki imajo sicer polne koše »stanovskih časti«. Ta lepa družba nima menda večje zabave, kakor če se more znesti nad delavci. Te dni se je zgodilo, da sta se dva stavkujoča delavca sprla s stavkokazi in končno je prišlo do pesti. Nismo prijatelji takih argumentov in vedno obžalujemo, če se delavec tudi v razumljivem razburjenju spozabi in prekorači meje svojih pravic. Ali razumeti se mora, da zavre poštemu delavcu kri, če vidi, da vse dobre besede nič ne zaležejo pri krumirju. Naš koalicijski zakon je itak nenavadno strog in če nastopi delavec ob času stavke nekoliko bolj energično, je pripravljenih vse polno rok zakona, da maščujejo najmanjši greh. Bilo bi želeli, da bi tudi naši sodniki v presojanju takih dogodkov mislili bolj socialno, kakor je v navadi in da bi vpoštevali duševno stanje delavca, ki se bojuje z žrtvami in s samozatajevanjem za skromen kosček pravice, pa mora gledati, kako spravlja izdajalec ves vspeh v nevarnost. Toda tega spoznanja ne moremo pričakovati niti od našega meščanskega časopisja. Oba ljubljanska dnevnika sta se zagrizla v to »afero« in se bolj kakor v besedah se čita med vrsticami škodoželjnost in prezir, ki ga ima ta gospoda za delavca. Najbolj je pa obžalovanja vredno, da se nahajajo še delavci, ki kupujejo časopise, kateri jih v času boja napadajo in jim škodujejo, kjer le morejo.

Domače stvari.

V Lurd so gnali klerikalci nekoliko sto slovenskih romarjev. Ž njimi je odšel tudi dr. Šustersič, ki se hoče tam menda zahvaliti, da se mu je tako imenitno posrečilo, opehariti liberalce s kranjsko volilno reformo. Priznati se mora, da razumejo klerikalni voditelji kaj izvrstno demagogijo. Če vidijo razni backi, ki se nikdar niso iztlačili misli iz lastne glave, svojega vidnega bega Šustersiča v Lurdu, je naravno, da se jim zazdi tako velik, kakor milostivi gospod škof. Tako romanje je izvrstna agitacija za prihodnje volitve v klerikalnem okraju. Če je tudi častivredna, je seveda drugo vprašanje. Bila bi pač preveč drzna žalitev, če bi kdo trdil, da izobraženi Šustersič res verjame vse tiste zgodbe, ki jih klerikalci imenujejo lurdске čudeže. Toda vera gor, vera dol — v politiki je treba spretnosti, si misli dr. Šustersič, pa roma v Lurd. In če ga papež prihodnjič napravi za rim-

skega »grofa«, bo njegov ugled med backi še večji. Čez Lurd vodijo pri nas pota na Dunaj.

Dragoceno priznanje je podal »Slov. Narod« v svoji četrtkovi številki. Liberalni moniter pravi: »Sicer je pa »Rdeči Prapor« sila slabo poučen, ko piše, da so napredni poslanci v deželni zbornici obstruirali radi splošne in enake volilne pravice. Obstruirali so zgolj le zategadelj, ker je predloženi vladni načrt skušal obrezati zastopstvo našemu meščanstvu.« »Slovenski Narod« naj se potoleži. Toliko je »Rdeči Prapor« še vedno poučen, kakor redakcija v Knafljovih ulicah. Da liberalci niso obstruirali radi splošne in enake volilne pravice, ampak radi svojih mandatov, že verjamemo; saj vemo, da niso bili glede splošne in enake volilne pravice nikoli odkritosrčni. Ampak lepo je, da to sedaj vsaj priznavajo. Ko je bilo treba opravičiti obstrukcijo pred deželo, so namreč svečano prikorakali z izjavo, da brezpogojno zahtevajo splošno in enako volilno pravico. »Narod« naj le pregleda svoj letnik 1906, pa lahko najde to izjavo v lastnih predalih. Danes torej zahteva glasilo »narodno-napredne« stranke, da se njegovim, odnosno njenim izjavam ne sme verjeti. Dobro. Doslej smo bili previdni, odslej bomo še bolj.

»Slovenski Narod« se spodtika nad »Rdečim Praporom«, ki ni z liberalci in klerikalci vred zapel hozana nad kranjsko volilno reformo. Liberalno glasilo utemeljuje svoje in svojih poslancev ravnanje s tem, da je liberalna stranka pridobila z reformo. Če hočejo liberalni gospodje slepiti sami sebe in si sugerirajo, da je 12 poslancev med 50 več, kakor 9 med 37 in da je zagotovljena klerikalna absolutna večina pridobitev za liberalno stranko, se ne bomo prepirali z njimi. Mi nismo varuhi liberalne stranke in zdi se nam le to, da bi bilo pametnejše, priznati, da mora v sedanjih razmerah na Kranjskem vsaka volilna reforma koristiti klerikalcem. Toda naša naloga je, ogledati reformo s stališča delavstva in socialno-demokratske stranke. Konstatirali smo, da je bila kravja kupčija v ustavnem odseku sklenjena nalašč proti socialnim demokratom, katerim hočejo liberalci in klerikalci v najlepši slogi zapreti pot v deželni zbor. Ne čudimo se — in to smo povedali — da so gospodje liberalno-klerikalni zavezniki porabili moč, ki jo imajo sedaj v deželnem zboru in poskusili sebi zavarovati mandate na račun delavskega ljudstva. Toda nihče nam ne bo branil, povedati, da je bilo to ravnanje nelojalno. Ako bi se vpeljala splošna in enaka volilna pravica z 49 mandati, bi bilo pač nemogoče, razdeliti okraje tako, da jih ne bi bili socialni demokratje nekoliko pridobili. Reforma, ki jo je sklenil ustavni odsek, je pa taka, da bodo delavci v splošni kuriji povsod potlačeni v manjšino. Torej se pač lahko pravi, da je delavstvo s to reformo opeharjeno. Gospodje bodo pač rekli, da je socialna demokracija na Kranjskem slaba in da nima pravice, zahtevati obzirov. Toda delavstvo nima pravice, zahtevati splošno in enako volilno pravico in če bi se ta vpeljala, mu ne bi bilo treba nobenih obzirov, ker bi si samo priborilo primerno zastopstvo. Sicer je pa stranka, ki odločuje v privilegirani kuriji (Idrija), pač opravičena, zahtevati glas v deželnem zboru. Če se v takih razmerah skuje reformo z očitnim namenom, da se onemogoči organiziranemu delavstvu vsako zastopstvo, tedaj je to nelojalnost, pa če se »Slovenski Narod« tudi postavlja na glavo.

Slavnostni sprevod na Dunaju opisujejo naši klerikalci tako, kakor da bi bila ta udeležba res posebna čast. Da je prireditev res klerikalna, kaže to, da agitirajo za njo po vsej deželi župniki po cerkvah. Čudno je pač, čemu mora vse služiti cerkev v naših časih; pa je že tako. Naša duhovščina smatra cerkev za hiso reklame in kakor je znano, ima lajik v cerkvi tiščati jezik za zobmi. Mnogo vspeha sicer se nima ta klerikalno-službena agitacija. Gospodje aranžerji bi za sprevod radi dobili lepe ljudi, a kar se oglasa, je vse, le ne lepo. Klerikalci so zelo trmast. A vendar bi bilo želeli, da bi jih še pravočasno srečala pamet. Resnica ostane neizpremenljiva, da nimajo Slovenci pri tej priložnosti kaj iskati na Dunaju. Če je celo štajerski deželni odbor, ki je skoraj izključno nemški, odklonil udeležbo, tedaj naj vrag razume, čemu silijo Kranjci na Dunaj. Vzlic vsem slavošpevom je vsa priredba vendar prava burka in še celo precej žalostna burka. V odboru sede aristokratje najslavnejših imen in meščani, ki lahko trkajo na svoje denarne vreče, a vendar doslej še niso mogli nabrati bornih 800.000 kron za garancijski sklad, brez katerega jim dunajska občina ne izplača subvencije. Pri vsem tem je pa cela prireditev nedemokratska skozinsko. Za ogledovanje spreveda postavijo na Ringu tribine, a najnižja cena za sedež je 10 kron. Toda teh sedežev že sedaj ni dobiti in kdor želi prostor, mora plačati 40 in več kron. Da na takih prostorih ne bo ljudstva, ampak sama bogatija, je pač umevno. Ali je za Kranjce res tako castno, da se kažejo prav tistim osebam dunajskim špisarjem, ki neprenehoma zvenkečejo s tolarji v žepu?

Vagon gorenjskega snega je baje naročil kranjski odbor za dunajski sprevod, da pokaže bogatim radovednežem nekaj z naših planin. Najprej so hoteli natrgati na gorenjskih hribeh vagon rododendrona. Ker jih je nekdo poučil, da rodo-

dendron na gorah sedaj ne cvete in da bi menda yes zvenel, preden bi prišel na Dunaj, so pa sklenili, da naberejo snega, ki je meseca junija vse-kakor specialiteta.

Premikača usmrtilo. Iz Pragerskega poročajo: V sredo, dne 6. maja ob 6. uri zjutraj je prišel premikač Jožef Hostej pri premikanju vozov tako nesrečno med trkače, da so mu stisnili prsi. Hostej se je takoj zgrudil mrtev na tla. Bil je sele 28 let star. Doma je iz Nove vasi pri Slov. Bistrici.

Boj na lokomotivi. Ko je zapustil dne 8. t. m. zjutraj vlak celjsko postajo, se je naenkrat upri kurjač Štefan Schuster vlakovodji Markunu, ni hotel opravljati svojega dela ter začel vlakovodjo obdelavati z rokami, da je bil slednji prisiljen, da se mu postavi v bran. Kurjač je pri tem padel na progo ter se smrtnonevarno poškodoval. V brezupnem stanju so ga pripeljali v celjsko bolnico. Vlakovodja se je moral z vlakom vrniti na postajo, da je dobil namestnika. Z zadevo se bo pečalo sodišče.

Nagla smrt. Na državnem kolodvoru v Gorici je umrl nagle smrti 39 letni konduktur Franc Hahn z Ljubljane. Pripeljal se je z vlakom z Jesenic, kar mu je prišlo slabo in je umrl. Pokopali so ga v Gorici. Zapušča ženo in sedem otrok.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah **„Rdeči Prapor“!**

Strokovni pregled.

Zidarski shod v Ljubljani. Lep dokaz živejšega gibanja med ljubljanskimi zidarji je podal društveni shod, ki ga je v nedeljo, 10. t. m., priredila ljubljanska podružnica zveze avstrijskih zidarjev na vrtu restavracije »pri Levu«. Udeležilo se je tega shoda okrog 300 zidarjev, med njimi mnogo italijanskih in gorjskih. Vsled tega je bil povabljen tudi sodrug Florian Silvini iz Trenta za govor v italijanskem jeziku. Predsednik shoda je bil sodrug Vičič, ki je dal najprej besedo sodrugu Silviju. Ta je v enournem govoru opisal razmere zidarjev po raznih avstrijskih mestih in je omenil razne boje v stavbinski stroki. Zlasti se je pečal z zadnjim bojem na Dunaju, ko so bili podjetniki sklenili, odpustiti vse delavce iz dela. Končno so pa vendar morali sprejeti pogoje organiziranih zidarjev. Govornik je dejal, da kolikorkoli je potoval po raznih krajih, vendar ni našel nikjer tako žalostnih razmer, kakor v Ljubljani; ko si je tukaj ogledal stanovanja, v katerih prebivajo italijanski zidarji, ni mogel verjeti svojim očem. Žalostno je, da so Italijani in Goricani še tako kratkovidni, da trpe izkoriščanje, ki je brez primere. Govornik je dejal: Ni dovolj, da Vas izkoriščajo delodajalci na delu in na plači, tudi s hrano in s stanovanji Vas tako izkoriščajo, da so Vaša bivališča bolj podobna hlevom, kakor pa podstrešju za ljudi. Bila bi pač tudi dolžnost mestnega magistrata, poseči vmes in odpraviti te zanične, nezdružive razmere. Vi ste v očeh svojih delodajalcev manj vredni, kakor njih psi. Za drag denar imate najslabši užitek, da se živina ne bi bila zadovoljna z njim. Dvakrat na dan kosček sira in polento, ki ni vredna več kakor 24 vinarjev, zjutraj hlebec črnega, kislega kruha za 4 vinarje, in stanovanje, ki je komaj podobno svinjskemu hlevu, vse skupaj vredno največ 40 vinarjev, se Vam zaračuna za 90 vinarjev na dan. To izkoriščanje bi pa trpeli še dalje, da bi si podjetniki lažje polnili žepe ob Vašem trudu in stradanju. Govornik je apeliral na delavce, naj se zdramijo, da odpravijo te nezasižane razmere. Človek, ki dela, je potreben dobre, zdrave in krepke hrane ter čiste in dobre postelje. Zidar si mora tudi poleti kaj prihraniti za zimo, ko ni dela. Italijani gredo po svetu, da bi mogli prihraniti svoje družine. A koliko si morejo prihraniti po leti? (Klici: Nič!) To bedno življenje je delavcem začrtano v obrazih. Dvajset- do tridesetleten človek je podoben 80- do 45letnemu; vsi imajo upadle obraze, a noge se jim šibe, da jih komaj nosijo. Govornik je ostro kritiziral kapitalistični zistem in klerikalno sleperjenje ter je pokazal s posebnimi slučajji, kako se godi delavcem, ki niso organizirani. Neki stavbni mojster Smilanski je naročil zidarje z Goriskega in jim obljubil 4 K do 4 K 40 v na dan. Dva meseca jim je plačeval to mezdo, dne 6. t. m. je pa poslal nadnje nekega priganjača Dolničarja, ki je napovedal zidarjem, da se bo odslej plačevalo po 8 krone na dan in ne več. Take reči se ne bi mogle goditi, ako bi bili zidarji organizirani, A dokler nimajo organizacije, se godi danes tukaj, jutri pa tam. Govornik je potem natančno razložil pomen in namen organizacije in je pozval italijanske zidarje, naj se združijo roko v roko s slovenskimi tovariši, ker je to edino sredstvo, da dosežejo oboji boljši položaj. Govor sodruga Silvia je naredil na italijanske delavce velikanski vtisk in poznati je bilo, da jih je ganil do srca. — Potem je govoril sod. Kocmur, ki je v slovenskem jeziku opisal zidar-

ske razmere in za njim sodrug Tokan. Konečno je pozival sodrug Vičič delavce v slovenskem in v italijanskem jeziku, naj opuste dosedanjo brezbriznost in naj se organizirajo brez razlike narodnosti. Ako so slovenski delavci prišli do spoznanja, kako potrebna je organizacija, bi se moralo to tembolj pričakovati od italijanskih in gorjskih tovarišev. Zidar, ki pride v kak kraj za delom, mora smatrati za svojo prvo dolžnost, da popraša po organizaciji. Končno je omenil, da je v salonu še posebna konferenca za italijanske delavce in jih je pozval, naj se je polnoštevilno udeležijo. S tem je zaključil shod.

Konferenca je trajala od 1. do 2. popoldne. Delavci so se soglasno izrekli za organizacijo in so izjavili, da mora veljati načelo: Kdor ni z nami, je proti nam.

Zidarjem se naznanja, da se vrne sodr. Silvio v Ljubljano, ko konča svoje potovanje, in ostane tedaj nekoliko dni tukaj. Tedaj bo zopet zidarski shod. Čas in prostor se naznani pravočasno, zidarji se pa pozivajo že sedaj, naj povsod med tovariši agitirajo, da bo udeležba še večja, kakor je bila sedaj!

Raznoterosti.

4.750.000 delavcev brez dela. Samuel Stodel, zastopnik delavske organizacije Industrial Workers of the World je prošli teden izdal poročilo o brezposelstvu 37 ameriških državah. Po njegovem za-trditlu je 4.750.000 delavcev, ki so vsled zadnje krize izgubili delo.

Med cvetjem in dišečimi rožami

sedimo jako prijetno, pa še tukaj se utesnimo prehladiti. Pa če ste se prehladili, vam še zdavnej ni treba misliti na potilna kopaljšča, čaj, obkladke. Kupite si kar skatljico pravih sodnerskih mineralnih pastil, pa boste videli, kako hitro boste zopet ozdravili. Skatljica velja K 1'25; prodajajo jih po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

W. Th. Guntzert

Dunaj, IV./1., Grosse Neugasse 27.

Prebivalci Spodnje Idrije, pozor!

V nedeljo, dne 17. t. m., popoldne bo v rudarski podružnici Spodnje Idrije

predaval o zanimivem predmetu

== profesor dr. Dragotin Lončar. ==

Začetek predavanja ob pol štirih popoldne.

Alojzija Wakšič

v Trbovljah naznanja slavnemu občinstvu in delavstvu, da vodi po smrti njenega prezgodaj umrlega soproga Stjepana Wakšiča sama

brivniško obrt

v Trbovljah naprej ter se slavnemu občinstvu in delavstvu, kakor vedno najtopleje priporoča.

TRBOVLJE, 7. maja 1908.

Alojzija Wakšič.

„Rdeči Prapor“ Izvod po 10 vin. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 3; Svatek, Glavni trg; Šesark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg; Dolenc, Kolodvorske ulice, številka 27; Sušnik, Rimska cesta 24; Ušeničnik, Židovske ulice 1. — **Kranj:** Karol Florian, knjigarna. — **Jesenice:** Jakob Mesar št. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Trst Rejano:** Močnik, tobakarna. — **Gorica:** Krebelj Peter, Kapucinski ulice št. 1. Schwarz, Solske ulice. — **Reka:** Riccardo Camera, Corso 16.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12/2 ali 6/1 steklenic ali pa 1 velika specijalna steklenica s patentnim zaklepom 5 K.

Thierryovo centifolijino milo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam, goječici, kislini, kašlju, krču slabem teku i. t. d., 2 lončka 3 K 60 v. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar. Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdaj sloveči.

Naročila naj se naslavlja na:

Sežnarnar A. Thierry v Pregradi pri Rog. Slatini.

15-4

Zaloga večinoma po lekarnah.

Priznana najlepše šaljive bazare, kakor tudi vse slavnostne predmete za vrtno veselico, društvene znake, kuverte, številke za bazare in knjižnice, koriandoli, serpentine, rdeče nagelne, lampione, papirnate čepice, karte za šaljivo pošto, bloke, stambilje dobavlja društvom najceneje

Wunibald Plann

Dunaj VI., Wallgasse 19 (poleg Raimundteater).

Lastno izdelovanje!

Zahtevajte znižani cenik!

Novo!

Novo!

Izšla je v založbi časopisa „Napreji“ v Idriji brošura

„Proletarijat“

ki jo je napisal Karol Kautsky, poslovenil Anton Kristan. Brošura „Proletarijat“ obravnava sledeče predmete: „Proletarec in rokodelski pomočnik“, „Delavska mezda“, „Razpad proletarske rodbine“, „Prostitucija“, „Industrijska rezervna armada“, „Rastiča razsežnost proletarijata“ in „Trgovski in „izobraženi“ proletarijat“.

Cena brošure 30 vinarjev.

Prva idrijska čipkarska zadruga v Idriji

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi na

izredni občni zbor

kateri bude

24. maja v prostorih ženskega društva „Veda“ (gostilna Kogej, I. nadstropje).

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju.
2. Razgovor o daljšem delovanju zadruga.
3. Volitev načelnstva oziroma likvidatorjev.
4. Razno.

V IDRIJI, dne 11. maja 1908.

Načelnstvo.

Mizarji, pozor! Vsakdo, ki namerava zapustiti prostor ali delavnico, da si poišče v kaki drugi delavnici dela, sploh vsak mizar ali delavec pri strojih, ki išče dela, naj se oglasi poprej v društvenem lokalu na Rimski cesti št. 19. Nihče ne išči dela v noteni delavnici, preden se v društvu ne informira o položaju! Zunanji mizarji naj nikakor ne iščejo in ne sprejemajo dela v Ljubljani, posebno ne pri Kranjski stavbinski družbi, dokler razmere niso urejene.

Kamnoseke se opozarja, da ne sprejmo dela v Ljubljani pri gosp. Čamerniku, ker so pri dotični tvrdki v plačilnem gibanju.

Rudarji Idrije in okolice!

V nedeljo, dne 17. t. m., se vrši pri „Črnem orlu“ v Idriji

javen rudarski shod

z dnevnim redom:

1. Rudarske razmere.
 2. Poročilo o rudarski konferenci na Dunaju.
 3. Volilna reforma v kranjski dež. zbor.
- Začetek shoda ob 9. uri dopoldne. Pridite vsi!!

Zastonj pošljem vsakemu in poštne prosto cenik za 5000 ur.

Rosk.	Patent	Krone	Budilka	Krone	240J-Budilka	Krone
Srebr.	Rosk.	6	S svet. Stevil	3	Z bitjem	8
Zelezn.	Rosk.	7	Z enim zvoncem	5	Z godbo	10
Srebr. z dvoj. plašč.	8	Kuhinjska ura	3	6 valenov	12	
Pendel ura 70cm	7	Original Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalga, s. kr. preizkušeno od K 13.				
Z zvon. bitjem	9	Zlatnina in srebrnina po originalnih tvornicah cenah.				
Z budilko	10	Triletna garancija. Ako ne ugaja, zamena ali pa se vrne denar.				
Z godbo	12					

Maks Böhnelt, Dunaj IV.
Margaretenstrasse 27/20 v lastni hiši.
Sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec. Največja in najstarejša tvrdka. Ustanovljena 1840.
5000 slikanih cenikov zastonj in poštne prosto.

Ceno in dobro.
3 pare čevljev za K 5.—.
Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratek čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabiti in močnimi podplati, nadalje 1 par dekljskih čevljev. Velikost po cm. Vsi 3 pari stanejo samo K 5.—. Karposilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se 3—3 denar vrne.
H. Wachtel, Krakov št. 5.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesoo“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Berite! Berite!

Čitajte in širite sledeče knjige in brošure:

K. Kautsky:
„Kdo uničuje proizvajanje v malem?“
Cena 30 vinarjev.

H. Kirchsteiger:
„Pod spovednim pečatom“.
I. del velja 2 kroni 60 vinarjev. II. del velja 2 kroni.

A. Kristan:
„Socializem“.
Cena 20 vinarjev.

A. Kristan:
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.
Cena 10 vinarjev.

K. Marx in Friderik Engels:
„Komunistični manifest“.
Cena 40 vinarjev.

A. Kristan:
„Zakaj smo socialisti?“
Cena 14 vinarjev.

„Vatikanski letnik“.
Razglednica. Komad 6 vinarjev. 100 komadov 5 kron.

Vse te knjige in brošure se dobe v upravi „Rdečega Pra porja“ v Ljubljani, „Napreji“ v Idriji in v vseh slovenskih knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju.

AUSTRO-AMERICANA

NEW YORK

Polniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
raznolično potovati naj se obrnejo
na
Simona Kmetetza
v Ljubljani Kolobovarske ulice 28
Bavarska Pošta dajo se brezplačno

Tiskarna Iv. Pr. Lampret

Kranj :: Gorenjsko :: Kranj

se priporoča p. n. občinstvu v vsakovrstno izvrševanje tiska od navadne do najmodernejših oblik. Ker je bogato založena z modernimi črkami in okraski ter opremljena z najnovejšimi stroji in električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v vsaki množini, in sicer: uradne tiskovine, kuverte, račune, pismene papirje, cenike, etikete, bolete, časopise, knjige, brošure, cirkularje, reklamne liste, lepake, opomine, vabila, mrtvaška naznanila, razglednice, hranišne in zadrugne knjižice, poročna naznanila, vizitke, vstopnice, zavitke, dopisnice, jedilne liste, vignete i. t. d., sploh izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela okusno in ceno.

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12

Ustanovljeno leta 1855.

Številka telefona 210.

Ustanovljeno leta 1855.